

допомогою слова “це” (напр., “Штраф – це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і розмірі, встановлених в Особливій частині цього Кодексу, з урахуванням положень частини другої цієї статті” – ч. 1 ст. 53); е) у *дужеках після визначення* (напр., “Вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (вимагання)” – ч. 1 ст. 189).

Таким чином, правові дефініції як спосіб організації правової матерії та значна частина понятійного інструментарію системи законодавства повинні прагнути об’єднати у загальній та абстрактній формулі всі особливості юридичного поняття або правового феномена, допомагають глибше зрозуміти сутність суспільних відносин, які регулюються.

Список використаних джерел

1. Красницька А. В. Лінгвістичні засоби законодавчої техніки. *Дні науки Національного університету “Києво-Могилянська академія” на факультеті правничих наук*. 2011-2012. Тези наукових доповідей та повідомлень на круглих столах 30 лист. 2011 року, 26 та 30 січня 2012 року. Київ : НАУКМА, 2012.

2. Красницька А. В. Правова дефініція як елемент юридичної техніки. *Українська мова в юриспруденції : стан, проблеми, перспективи*. Тези доповідей VI Міжвузівської наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови, присвяченої Дню української писемності та мови (м. Київ, НАВС, 05 лист. 2010 року). Київ, 2010. С. 116 с. С. 34-36.

3. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Сучасний світ стрімко змінюється, риси сьогодення різко контрастують із вчорашніми. Від часів Геракліта ці твердження, ймовірно, видаються майже аксіоматичною банальністю для всіх епох,

культур і цивілізацій, але повсякденний досвід наших сучасників, які є очевидцями численних перетворень, доводить їх правильність. Не лише теорія, а й практика суспільних реформ в Україні – це відкритий процес без готових відповідей.

Після перших спроб незалежної України прискорено адаптуватися до сучасного цивілізованого світу з'ясувалося, що шлях трансформації є куди складнішим і тривалішим, ніж здавалося спочатку. Водночас нині цілком зрозуміло: щоб глибше пізнати зміст цього тривалого процесу й визначити орієнтири прогресивного поступу в різних його вимірах, потрібні подальші системні дослідження суспільних перетворень, аналіз чинників, що на них впливають, вивчення теорій, концепцій соціокультурних процесів та їх адаптація до вітчизняних реалій, а також гармонізація практики багатовимірних змін в Україні зі світовими трансформаціями. Лише в такий спосіб можливе обґрунтування адекватних та оптимальних стратегій і тактик правового розвитку українського суспільства в сучасних умовах [1, с. 248]. З огляду на це, пріоритетним є якісне наукове забезпечення правової реформи, зокрема реформування вітчизняного кримінального законодавства.

Реформа кримінального законодавства є важливою складовою правової реформи й охоплює прогресивні зміни законодавства про кримінальну відповідальність, істотні перетворення, нововведення у сфері кримінально-правових відносин з урахуванням сучасних викликів і потреб демократичного суспільства. Реформа Кримінального кодексу України (далі – КК України) давно назріла та її проведення слід вітати. В умовах воєнного стану робота над проектом нового КК України триває. Робоча група з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи, утвореної згідно з Указом Президента України від 7 серпня 2019 р. № 584/2019, в основному завершила обговорення Загальної та Особливої частин нового Кодексу. Текст проекту нового КК України оприлюднено станом на 14 жовтня 2023 р. [2].

Водночас запровадження у правову систему України нових правових ідей, досягнення правового прогресу в ході державно-правової реформи може бути успішно здійснено лише за умови, що реформування державної влади проходитиме еволюційно, поступово, поетапно, на науковій основі, в одній системі заходів щодо реформування економіки, досягнення соціальної злагоди, формування відповідно до нових світоглядних засад правової культури населення [3, с. 91]. При цьому особливості наукового забезпечення державно-управлінських реформ відображають у принципі міждисциплінарного наукового забезпечення [4, с. 247]. Для реалізації правової реформи важливе значення має дотримання певних принципів – основних засад як одного з чинників її ефективності. Йдеться про такі принципи

правової реформи: відповідність змісту нормативно-правових актів, які передбачені правовою реформою, загальновизнаним принципам і міжнародним стандартам у галузі прав людини; закріплення верховенства права та верховенства закону як передумови створення режиму законності в державі; забезпечення конституційності системи законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, що містять механізм реалізації конституційних положень; доступу до публічної інформації та широкого обговорення; взаємодії з інститутами громадянського суспільства; конституціоналізації всіх елементів правової системи; комплексності та системності правових перетворень; наукового обґрунтування та супроводження [5, с. 68–69]. Звідси слідує, що наукове забезпечення (супровід, обґрунтування) правової реформи є одним з її принципів, складовою технології прогресивних правових трансформацій.

Реформування кримінального законодавства, розробка нової доктрини кримінального законодавства, які б максимально відповідали стандартам демократичної, соціальної та правової держави, є основним завданням вітчизняної кримінально-правової науки [6, с. 236]. Новий КК України повинен мати сучасні кримінально-правові засоби протидії проявам транснаціональної злочинності, злочинам у фінансовій сфері, у сфері охорони навколишнього середовища, сучасним формам організованої злочинності, воєнним злочинам, злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку тощо. Перед українською правовою наукою загалом і кримінально-правовою наукою зокрема, поряд з іншим, стоїть завдання дослідження гармонізації кримінального законодавства України з європейським кримінальним правом, тобто забезпечення європеїзації вітчизняного кримінального законодавства.

Одним з важливих напрямів є опрацювання проблем відповідності кримінального законодавства вимогам чинної Конституції України, яка згідно з ч. 2 ст. 8 має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Відомо, що при підготовці КК України 2001 р. текст проєкту проходив експертизу на відповідність Конституції України, але остання зазнала численних змін, а тому знову виникають запитання про відповідність Основному Закону інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності, положень кримінального закону щодо осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі, але не мають права «на надію», тощо. Згідно з ч. 1 ст. 8 Основного Закону в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Зміст цього принципу потребує втілення в текст проєкту нового КК України. Водночас у науці кримінального права відсутній єдиний підхід до розуміння цього принципу у кримінально-правовому вимірі. Утім, принцип верховенства права закладений не

лише в Конституцію України, а й у засновницькі документи багатьох європейських інституцій, наприклад, Ради Європи, Європейського Союзу тощо. Тому одним з важливих завдань кримінально-правової науки є дослідження, формулювання та втілення принципу верховенства права в норми нового КК України, а також у практику його застосування. Ще один вектор, який потребує концентрації зусиль науковців, – змістове наповнення кримінально-правових норм. Ці норми повинні відповідати, перш за все, інтересам демократичного суспільства [7, с. 22–23].

Отже, наукове забезпечення реформування кримінального законодавства України є загальним принципом, складовою технології та чинником ефективності прогресивних змін законодавства про кримінальну відповідальність, істотних перетворень, нововведень у сфері кримінально-правових відносин. Адже здійснення реформи кримінального законодавства потребує якісного науково-методологічного забезпечення та супроводження, в тому числі з використанням позитивного зарубіжного досвіду. Серед нагальних завдань вітчизняної кримінально-правової науки в контексті реалізації реформування кримінального законодавства слід виокремити: забезпечення суспільної, кримінологічної та міжнародно-правової відповідності нового кримінального законодавства України сучасним викликам злочинності; осмислення проблем кореляції кримінального законодавства принципам і нормам чинної Конституції України; забезпечення відповідності змістового наповнення кримінально-правових норм інтересам демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Кривицький Ю. В. Правова трансформація як складова сучасного правового розвитку. *Альманах права*. 2023. Вип. 14. С. 248–253. doi: 10.33663/2524-017X-2023-14-248-253
2. Текст проєкту нового Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf>
3. Назаренко Є. В. Державно-правова реформа – шлях до правового прогресу. *Державно-правова реформа в Україні* : матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, лист. 1997 р.). Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. С. 87–91.
4. Кравченко С. О. Державно-управлінські реформи: теоретико-методологічне обґрунтування та напрями впровадження : монографія. Київ : НАДУ, 2008. 296 с.
5. Пархоменко Н. М. Парадигма правового регулювання в Україні: змістовно-інструментальні виміри : монографія. Київ : Парламентське видавництво, 2023. 320 с.
6. Кашкаров О. О. Передумови реформування Кримінального кодексу України та створення законодавства про кримінальні

проступки. *Форум права*. 2009. № 1. С. 236–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

7. Баулін Ю., Тацій В. Завдання вітчизняної кримінально-правової науки в умовах реформування кримінального законодавства України. *Право України*. 2020. № 2. С. 17–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2020_2_4

Кришевич Ольга Володимирівна,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор
Задніченко Сергій Іванович,
заступник начальника Департаменту ДДЗ
Національної поліції України – начальник
управління організаційного забезпечення та
контролю Національної поліції

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ШАХРАЙСТВА

Професійна кваліфікація суспільно небезпечних подій, зазначених у повідомленні про кримінальне правопорушення, складає найбільшу проблему вже на початку досудового розслідування кримінального провадження, правильна кваліфікація є найбільш важливим і відповідальним етапом притягнення особи до кримінальної відповідальності зокрема, і підстав застосування кримінального закону взагалі. Окрім цього, правильна кваліфікація кримінальних правопорушень виступає необхідною умовою реалізації принципу законності, що закріплений у Конституції України, КК і КПК, а фактично є імперативом у забезпеченні швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Оскільки, кримінальне правопорушення шахрайство вчинюються професійно підготовленими людьми, які мають високий інтелект, необхідні знаряддя та засоби для забезпечення скоєння кримінального правопорушення, можливості для реалізації своїх кримінально протиправних намірів, вживають заходи щодо протидії розслідуванню. Слід відмітити значне погіршення динаміки в напрямку збільшення кримінальних правопорушень пов'язаних з